

■ Володимир Оглоблін.
Фото В.Піки.

Володимир Оглоблін: «Режисурою займатися не збирався»

Вийшла книжка Володимира Оглобліна «Рассказы о скверном мальчике». Журнал уже писав про неї (№5, 2002), а нині актриса Тетяна Шуран розмовляє з Володимиром Миколайовичем про те, як книжка створювалась.

— Володимире Миколайовичу, як склалася подальша доля персонажів повісті?

— Це не біографічна повість. Це не мемуари. Половина персонажів повісті — не реальні герої. Звичайно, батько, мама, сестра із зятем — справжні. Багато ж з діючих осіб — ототожнювання низки людей. Скажімо, сексотка — завуч школи поєднала в собі двох людей. Вона, по суті, і посадила мого батька ні за що за ґрати. Абсолютно життєвою є історія з Мурочкою. Загалом я уникав конкретизації прототипів. Єдине запитання, на яке відповім: Степан став двічі Героєм Радянського Союзу. Про це вже мені розповідав сам генерал Покришкін, який його знав.

Але це все не потрібно, адже воно не стосується

того, про що я розповідаю у книжці. І деякі події, що відбувались, займали насправді більше часу. Книжку я виношував дуже довго, років двадцять. Я жив одночасно в своєму дитинстві. От тепер, коли книжку вже написано, це перейшло на інший період. Розумієте, у мене завжди існує паралельно якесь таке напівфантастичне життя. Так я ставлю вистави. В деякі з них просто переселяюсь і живу. Так і з книжкою.

— До речі, а як ви почали займатись режисурою?

— Я режисурою займатись не збирався. І театром також. Я народився в селі, обожнював коней. Батько ще трирічним посадив мене на коня без сідла, прив'язавши ременем. Я мріяв це все якось зобразити. Тому художній інститут став цілком логіч-

ним. Уже студентські мої роботи одержували нагороди, на них звертали увагу. Хоча далі я планував вступати до агрономічного інституту, стати агрономом та ще й писати вірші. В повісті я розповідаю про те, як нас посилають на колективізацію до сіл. Саме тоді я зіткнувся з голодомором, зі всім жахом дійсності того часу на селі. Величезна пачка листів додому того часу розповіла б багато. Якби їх видали, як батько мріяв, вдвічі книжка була б цікавішою. В них така страшна правда про колективізацію! Але правда з гумором, який мене ніколи не залишав. Листи зникли разом з моєю першою збіркою віршів «Арештована луна». Думаю, зрозуміло чому. Я і до партії не вступив, тому що бачив, що говориться одне, а робиться інше.

Потім вступив до літературного інституту ім. Горького. На той час реабілітували і батька. Він два роки відсидів в тюрмі. Уявіть собі, його, фельдшера, звинувачували у вивченні есперанто... Репресії були не постійними, або зростаючими рівномірно, як на гору. Вони йшли хвилями. Як пейзаж Харківської області з поступовими підвищеннями та зниженнями. От під час такого «спадання» я вступив. Дуже багато писав у той час. Деякі вірші показувались Пастернаку. Але їх друкувати в той час було неможливо, бо вірші було написано під враженням українського села періоду голодомору. Саме цей збірник і називався «Арестованное эхо». З нього в другій моїй книжці «Из дневников разных лет» вірш, присвячений Гумільову. А ще цей —

*Поглубже надвину кепи,
Подниму на пальто воротник,
Чтоб не видели глаз моих трепет,
Чтоб не слышали боли крик.*

На другому році навчання познайомився випадково з київським поетом, поляком за національністю Пулем Дроздовським. Він був самотньою людиною. Вже добре не пам'ятаю, здається, він вчився екстерном у московському літературному інституті. Я ніколи не знав у подробицях, яке він мав відношення до наших викладачів. І він потягнув мене під час канікул до Києва, який любив шалено. Пуль проживав з чорним котом Блеком, сліпим на одне око в підвалі будинку, на місці якого тепер пам'ятник І.Франку біля академічного українського театру. Під час війни будинок зруйнувала бомба. Дроздовський був старшим за мене, втім, мої друзі часто були старшими за мене. Наприклад, дружив з Кавалерідзе. 30 років різниці, а яка дружба була! Та й з усіма акторами, яких виховував Курбас! Вони всі були старші за мене.

З Пулем ми стали заробляти гроші його власним способом. Ми збирали розрізнені книжки дореволюційного С.-Петербурзького видавництва А.Ф. Маркса, який видавав класиків, переплітали та здавали до букіністичних магазинів біля оперного театру. Після однієї такої вдалої фінансової операції ми вдоволено спускались вниз по Фундуклеївській, повз нинішній театр російської драми. Бачимо, не зважаючи, що театральний сезон закінчився, стоїть юрба дівчат, хлопців. Ми заціка-

вилися, спитали, що відбувається. Виявилось, що метр МХАТу Чужой набирає театральну студію. Чужой — постать особлива, один із засновників МХАТу. Через туберкульоз змушений був виїхати з Москви до Києва. Спочатку займався режисурою, потім відкрив студію. Російського факультету у київському театральному інституті не було, і його студія вважалася російським курсом. Сам Чужой тоді перебував у Ялті на лікуванні, а його асистенти, артисти театру, займалися «чернетковим» набором до студії. У вестибулі просто стояв стіл, де кожен бажаючий записувався. Далі хто що міг, те і показував. Можете собі уявити, на що це було схоже, якщо приходили просто перехожі з вулиці. Потім наступного дня вивішувався список тих, кого запрошували на подальше прослуховування. І от Пуль, щоб посміятися, вирішив, що нам необхідно прослухатись. А без заїкання він, практично, не говорив. Звичайно, я не міг не підтримати його куражу. Ми записалися вдвох. Мене викликали першим. Як зараз пам'ятаю, йшов читати, не дуже розуміючи, що саме я буду читати. Але поезію добре знав, декламував непогано. Коли після мене читав Дроздовський, сміх луною віддавало, здається, по всьому театру і по всій вулиці. А комісія просто лежала, аплодуючи з останніх сил. А на другий день Дроздовський вирішив все таки перевірити власний успіх. У списку з 517-ти прізвищ виявилось і моє, хоча я ставився до цього, як до веселої пригоди. Після першого туру залишилось 216 претендентів до студії. А вже перед приїздом Чужого — 40. А мені вже треба було повертатися до Москви на навчання. І от приїхав сам Чужой. Іспит кожного він проводив більше години. Розмовляв, давав етюдні завдання, просив читати з листка. І, нарешті, до студії прийняв 11 людей. Серед них був і я. Мені стало страшенно соромно, що я морочив голову, займався просто хуліганством. Вирішив тікати якомога швидше, вже й на вокзал зібрався. Та все ж повернувся зайти та вибачитися. В театрі, знайшовши Чужого, відразу зі словами: «Мені стати перед вами на коліна?» І розповів, як я несерйозно ставився до іспитів. Чужой уважно мене вислухав, потім відповів: «Володя вас, здається, звати? Ми тут домовилися зі студентами піти погуляти. Пішли з нами». А під час довгої прогулянки він говорив про те, що у деяких людей закладено особливі таланти, і як це важливо зрозуміти. Попросив мене прочитати мій вірш. А потім сказав: «Робіть, Володю, як хочете, але я, Чужой, дуже повірив у вас. Може, ви кинете літературний інститут, адже навчити писати вірші неможливо...» Обійняв мене... А в кінці бесіди я вирішив залишитися в студії. Чудовий час був! Стипендії не платили, тому влаштувався робітником у театрі. Наприкінці року я вже був головним лівого боку сцени. Хороше пізнання театру для того, хто хоче ним займатись. А вже з другого року навчання у нас була досить велика стипендія.

У 1939 році я випускався зі студії з дипломною ро-

ботою Незнамова у п'єсі Островського «Без вини винні». На дипломні вистави приїхав дивитись Качалов. Взагалі МХАТ опікувався студією. Після вистави він зайшов до гримерки, щоб привітати з хорошими роботами. А мені дуже хотілось дізнатись, чи пам'ятає мого дядька, який вчився з ним у церковно-приходській школі у Вільно. Саме через це в моїй сім'ї було особливе ставлення до Качалова. Про це його й спитав. Качалов зрадів: «Тонька! Та ми за однією партою сиділи!» А потім, уже під час подальшої розмови, спитав мене: «Куди ви далі збираєтесь? Зараз театр-студія Каверіна при московському Малому театрі шукає виконавця Незнамова. Я йому передзвоню». Так почалося моє знайомство з Качаловим, кілька разів я ночував у нього. А у Каверіна зіграв Незнамова. Театр був експериментальним, мій герой влітав на канаті на сцену... А через кілька місяців Каверіна арештували, театр закрили. Залишали нас у московських театрах, але я виступив ініціатором від'їзду до Пермі, бо в Москві не хотілося сидіти на ролях «кушать подано». Саме там через хворобу режисера я закінчував випуск вистави. Загалом, потім працював в різних театрах, але в мене були конфлікти з режисерами через особисте бачення вирішення вистав.

Під час війни був в акторській бригаді 54-ї армії Толбухіна. Ми обслуговували фронт. Під Сталінградом мене контузило разом з ад'ютантом генерала Толбухіна. Нас відправили до госпіталю Саратова. Отримав нагороду...

Потім були різні театри, де я працював і актором, і художнім керівником. А вже після театру ім. Волкова у Ярославлі переїхав в Україну. Вчив знову мову... Знаєте, колись мій батько говорив: «Ніколи не піднімай недопалків». Для мене це стало життєвою метафорою «Ніколи не повертайся». Якщо я щось вирішував у своєму житті,

Олена Федорівна кличе нас пити каву. Я проходжу до кухні повз безліч художніх робіт знаменитих українських художників, скульпторів. Вони були друзями В.М.Оглобліна, вони разом творили те, що нині стало кращими сторінками історії України. А дивлячись на Володимира Миколайовича, думаю про особливий вид людей, яких обирає талант. І легко стає від розуміння короткого віку попсового арту, бо не кожен підбирає недопалки.

Плідний сезон франківців

У 82-му сезоні театр ім. Франка продовжував свою стратегічну лінію: орієнтуватися на кращі зразки світової драматургії, національної спадщини, відкривати неznані імена, шукати режисерів з діаметрально-протилежними творчими методами, з різною естетикою.

За сезон відбулося п'ять прем'єр на основній сцені: «Отелло» В.Шекспіра (за роль Отелло А.Хостікоєв удостоєний премії «Київська пектораль»), «Мартин Боруля» І.Карпенка-Карого («Пектораль» Є.Шаху за роль Омелька), «Езоп» Г.Фігейредо, «Кармен» П.Меріме, «Мама, або Несмачний витвір на дві дії» С.І. Віткевича. Поновлено легендарну виставу С.Данченка-Д.Лідера «Візит старої дами» Ф.Дюрренматта. Як і раніше, фінансову допомогу у підготовці прем'єр надає театрові банк «Надра».

19 січня 2002 року франківці відкрили Театр у фойє — в його репертуарі вже три вистави: «Увертюра До побачення» за

то це було один раз, без повернень назад. В усьому — з театрами, з професією, з жінками.

— Як народжувалась ваша друга книжка, тобто збірник віршів?

— Я ніколи не ставився до себе як до поета. Наче і не я пишу. Виходило само собою. Вони, наче щоденник життя. Перша частина збірки «Стихи для себя» — час війни, на яку випала моя молодість. Друга частина «Стихи для двоих» — історія нашого важкого поєднання з моєю дружиною Оленою Федорівною. Тоді вся громадськість була проти нашого кохання. І я, і Олена мали вже сім'ї. А окрім того, Мар'яна Крушельницького, Гната Юру та мене переводили до Києва з Харкова, щоб позбавити керівництва театру, а тут ще й «аморальна поведінка»! На одному з бенкетів Петро Панч, обнявши нас з Оленою при всіх присутніх, підняв тост «За кохання!». І ось уже 44 роки ми разом. Третій розділ збірки «Оболонь» — мої сьогоднішні дні. До речі, Олена Федорівна вела постійно щоденник, а я записував до нього вірші. Книжка має назву «Из дневников разных лет», тому що саме зі спільного нашого щоденника я вибрав вірші.

— Володимире Миколайовичу, чого все ж більше у вашому житті?

— Знаєте, навіть серед найчорніших днів життя було багато світлого. Я ніколи нічого не робив спеціально, зміни життя приймав такими, які вони були. Завжди залишав собі перед сном час для самоти. Це було потребою побути в середині себе. От тоді і народжувались вірші. Певне, від розмови з самим собою.

— Буде продовження повісті?

— Ні. Там все закінчено. Я, можливо, напишу повість про передвоєнний час. Тоді ми обслуговували табори в'язнів. Можете собі уявити, яка це історія країни не з офіційних видань, а з точки зору просто людини.

«Сойчиним крилом» І.Франка, «Батько» А.Стріндберга, «Адвокат Мартіян» Лесі Українки. Тоді ж презентовано книжку Р.Коломійця «Сергій Данченко. Портрет режисера в інтер'єрі часу». Спільно з Центром Леся Курбаса було реалізовано проект «Наша драма» — авторські читання сучасної української драматургії. Незабаром має вийти збірка кращих з прочитаних п'єс, а одна з них — «Оксана» О.Денисенка — буде поставлена на сцені театру.

Влітку франківці вперше в історії театру побували на гастролях у США (Нью-Йорк, Чикаго), де з тріумфом показали спектакль «Тев'є-Тевель» за Шолом-Алейхемом. «Енеїда» за І.Котляревським представляла українське театральне мистецтво у Греції на Міжнародному фестивалі античної драми. Про успіх цих поїздок свідчать не тільки рецензії, а й запрошення до цих країн на наступний рік. Вистава «Швейк» за Я.Гашеком побувала у Вітебську на «Слов'янському базарі».